

Nr 155

Av fru Sjövall och herr Enskog, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till Ingeniörsvetenskapsakademien.

Ingeniörsvetenskapsakademien har i äskande för budgetåret 1965/66 bland annat begärt anslag för teknisk-vetenskaplig kontaktverksamhet i Japan med 220 000 kr. I sitt yttrande över akademiens framställning säger sig handelsministern dela dennas uppfattning att en sådan kontaktverksamhet i Japan skulle vara av stort värde för svensk industri och för svensk teknisk forskning. Han är dock inte beredd att nu tillstyrka att medel beräknas för detta ändamål.

Ingeniörsvetenskapsakademien har bedrivit teknisk kontaktverksamhet i USA sedan 1943 och i Sovjetunionen sedan 1960. Under sammanlagt cirka ett år i mitten av fyrtioalet hade akademien vidare en kontaktman i Storbritannien, och under 1963—1964 har tre personer vid skilda tillfällen varit utsända till Japan på korttidsuppdrag. Statens tekniska forskningsråd har aktivt bidragit till denna verksamhet dels genom att tidvis medelst anslag stödja verksamheten i USA och möjliggöra att försöksverksamhet kunde inledas i Sovjetunionen, dels genom att ge akademien finansiella resurser att sända kontaktmän till Japan med uppgift att bland annat undersöka möjligheterna till permanent kontaktverksamhet där.

För närvarande bekostas kontaktmannaverksamheten i USA och Sovjetunionen med anslag över statsbudgeten. I årets statsverksproposition har vidare föreslagits inrättandet av en teknisk-vetenskaplig kontaktman, knuten till OECD-delegationen i Paris.

Den tekniska och vetenskapliga kontaktverksamheten i utlandet har som främsta syfte att insamla och till forskare och kvalificerade tekniker i hemlandet förmedla informationer i på området aktuella frågor. Härvid faller det sig ofta naturligt att även meddela uppgifter beträffande industriell tillämpning och ekonomisk innebörd av de presenterade resultaten. Kontaktmännen kan dessutom anlitas för förberedelser av besök av svenska specialister i det berörda landet samt för delgivande där av information om Sverige, svensk forskning och utvecklingsarbete.

Det främsta motivet för inrättandet av särskilda kontaktmannatjänster är de stora svårigheter som möter vid försök att utanför ett lands gränser tillfredsställande söka bevaka det i intressanta länder alltid mycket rik-

haltiga och oöverskådliga informationsmaterialet på forskningsområdet. Redan avsaknaden av kontakt med informella kanaler och de muntliga informationsvägarna skapar avsevärda luckor. Härtill kommer att även om man på ett acceptabelt sätt lyckas lösa problemet med att täcka hela det tryckta materialet, uppstår förseningar i förmedlingen genom stora avstånd och svårigheter att behandla materialet på grund av språkolikheter och eventuella grundskillnader i systemiserings- och tolkningsbruk.

Beroende på de speciella förhållandena i det aktuella landet, dess storlek och avståndet till Sverige med mera, kan man räkna med en kostnad av mellan 150 000 och 250 000 kr. per år för kontaktmannaverksamheten i varje land. Detta motsvarar ungefärligen det belopp som totalt fordras för en svensk forskares arbete vid ett forskningsinstitut eller laboratorium.

Den nytta för svensk forskning och svensk industri och därmed för landets utveckling en rätt bedriven kontaktverksamhet kan vara till är i jämförelse härmed utomordentligt stor. Genom att ständigt tillföras nya impulser och snabbt få tillgång till nya utländska rön inom vetenskaperna och det tekniska utvecklingsarbetet blir landet i tillfälle att på ett effektivare sätt än eljest utnyttja den befintliga egna forskningspotentialen. Ett betydande arbete på skilda områden, som annars hade varit nödvändigt för att föra den inhemska forskningen vidare, torde härigenom kunna inbesparas.

Behovet av internationell kontaktverksamhet av ifrågavarande slag gör sig tydligt gällande runt om i världen, och i ett flertal länder är detta institut väl utvecklat eller under utbyggnad. Således har USA haft så kallade vetenskapsattachéer i mer än 15 år, och för närvarande finns sådana på 16 olika platser i världen. Även Storbritannien har en omfattande organisation med kontaktmän i 8 huvudstäder. Båda länderna har representanter i Stockholm. Danmark har så kallade industriattachéer i USA, Tyskland, Frankrike och Storbritannien, medan Holland har inrättat liknande tjänster i tills vidare USA och Japan.

Vid bedömningen av den aktuella frågan om en svensk teknisk-vetenskaplig kontaktverksamhet i Japan, pekar Ingeniörsvetenskapsakademien på de under senare år mycket betydande framstegen inom vetenskap och industri i detta land. Man kan där uppvisa en imponerande industriell utveckling, baserad på kvalificerade vetenskapliga resultat inom särskilt elektroteknik, optik, organisk kemi, biokemi och textilteknik samt skeppsbyggnadsteknik. Akademien framhåller vidare att resultaten visserligen delvis är en följd av skickligt utnyttjande av andra länders erfarenheter men att vetenskapliga originalarbeten och industriella innovationer gjorda i det egna landet fått allt större betydelse. I detta läge måste således den svenska kontakten med och kännedomen om japansk vetenskap och teknik betraktas som alltför begränsad. Man anser det därför väl värt att söka skapa förbättrade informationsvägar från landet, ett bedömande som bekräftas

av hittills gjorda erfarenheter och utsagor av enskilda vetenskaps- och industrimän.

Inför valet av form för den tänkta kontaktverksamheten har Ingenjörsvetenskapsakademien stannat för ett alternativ som innebär fast stationerande av en eventuellt yngre tekniskt eller naturvetenskapligt utbildad attaché vid ambassaden i kombination med utsändandet av framstående experter för korttidsbesök. De senare skulle, till ett antal av 3 per år och var och en under cirka två månader, på akademiens uppdrag bedriva intensiva studier och kontaktverksamhet inom sina speciella gebit. Skilda fackområden kunde härigenom penetreras betydligt djupare än vad fallet vore om verksamheten enbart sköttes av en person med mer allmän inriktning eller om hela fältet skulle täckas av en man med fördjupade kunskaper endast inom ett område. I samband med de tillfälliga uppdragen skulle attachén biträda vid planläggandet och förberedandet av experternas besök samt medverka i och efterarbete dessa. Han skulle i förekommande fall även lämna biträde åt andra gästande svenska forskare eller tekniska experter än de av akademien särskilt utsända. Attachéns uppgifter i övrigt avses bli av den i det föregående skisserade karaktären.

Akademien beräknar kostnaderna för hela kontaktverksamheten enligt följande:

Lön för kontaktman inklusive bostads- och bilersättning	60 000
Resa till Japan	15 000
Resor inom Japan	10 000
Biträdeslön	20 000
Kontorskostnader, inventarier, litteratur	15 000
3 experter på 2 månaders besök	60 000
Kostnader i Sverige för mottagning av material m. m.	30 000
Oförutsett	10 000
Totalt 1965/66	220 000

Det av akademien föreslagna arrangemanget förefaller utomordentligt väl lämpat med hänsyn till japanska förhållanden. De angivna skälen för denna lösning av frågan om representationens art skall inte här upprepas, men ett par faktorer som medverkar till belysning av problemet bör dock framhållas.

På grund av de för svenskar stora olikheterna i Japan gentemot hemlandet torde avsevärda anpassningssvårigheter till förhållandena där vara att vänta. Det förefaller därför riktigt att en kontaktman under en längre tids vistelse i landet beredes tillfälle att göra sig införstådd med rådande förhållanden, uppodla nödvändiga kontakter och inte minst skaffa sig kunskaper i språket. Härigenom skapas förutsättningar för att avhjälpa tillfälligt besökande experters annars troligen mycket besvärliga kontaktpro-

blem. Vidare råder i Japan den situationen att man på grund av rent skriftspråkstekniska svårigheter använder sig av det talade ordet som kommunikationsmedel i långt högre grad än i västerlandet. Här intar därför verksamheten vid inhemska konferenser, vilka alltid hålls på landets eget språk, en framträdande plats som informationsmedel.

Svårigheten att under sådana förhållanden kunna erhålla en fullgod täckning av den japanska tekniska och vetenskapliga informationen utan personlig representation i landet är uppenbar. En teknisk-vetenskaplig attaché torde också på ett utomordentligt sätt i sin verksamhet kunna komplettera det arbete som avses bli utfört av den av handelsministern i årets statsverksproposition föreslagna svenska handelssekreteraren i Japan. Inrättandet av dessa båda befattningar skulle ge Sverige en homogen och mycket effektiv representation i en av världens för närvarande mest expansiva industristater, till nytta för landets forskning och landets näringsliv.

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandling av statsverkspropositionen, bilaga 12, måtte med höjning av det av Kungl. Maj:t äskade beloppet anvisa till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1965/66 ett anslag av 896 000 kr., varav 220 000 kr. för teknisk-vetenskaplig kontaktverksamhet i Japan.

Stockholm den 25 januari 1965

Elisabet Sjövall

C.-G. Enskog
